

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ
ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НПУ**

КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 «Право»
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма Право (поліцейські)
Шифр за ОПП: ОК 16

Мова навчання: українська

Розробник:

УМРИХІНА Ірина, т.в.о завідувача кафедри
адміністративно-правових дисциплін
ФПФППДНПУ ДонДУВС, доктор філософії.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
адміністративно-правових дисциплін ФПФППДНПУ ДонДУВС
Протокол №1 від «15» серпня 2025 року

Т.в.о. завідувача кафедри

Ірина УМРИХІНА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Право
(поліцейські)
Гарант ОПП
«15» серпня 2025 року

Ольга КОВАЛЬОВА

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Рік підготовки:	2-й	
Семестр:	4-й	
Кількість кредитів ЄКТС / годин	3/90	
Модулів:	1	
Змістових модулів:	1	
Лекції:	16 годин	
Семінарські:	10 годин	
Практичні:	14 годин	
Самостійна робота:	50 годин	
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	екзамен	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:1,25	

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Мета: підготовка висококваліфікованих фахівців та фахівчинь у галузі права для реалізації завдань Національної поліції України, які повинні володіти комплексними знаннями і практичними навичками застосування положень чинного законодавства у сфері вирішення публічно-правових спорів адміністративними судами, що дасть можливість сформуванню у здобувачів вищої освіти уявлення про порядок розгляду та вирішення адміністративних справ.

Завдання: засвоєння теоретичних основ адміністративного процесу як складової адміністративного права України та однієї з профільних дисциплін, що вивчаються в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських; опанування понятійно-категоріального апарату теорії адміністративного судочинства, ознайомлення з юрисдикцією та повноваженнями адміністративних судів, порядком здійснення судочинства в адміністративних судах та з особливостями провадження адміністративних справ в суді першої, апеляційної та касаційної інстанції, особливості складання процесуальних документів у сфері адміністративного судочинства.

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є опанування освітніх компонент «Конституційне право», «Адміністративне право». Компетентності, сформовані під час її вивчення, в подальшому можуть бути використані під час здобуття освіти на другому (магістерському) рівні вищої освіти та у професійній діяльності.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Результати навчання дисципліни	Програмні результати навчання									
	ПРН 1	ПРН 3	ПРН 5	ПРН 6	ПРН 13	ПРН 18	ПРН 19	ПРН 20	ПРН 21	ПРН 22
знати загальнотеоретичні положення адміністративного процесу: поняття, предмет, метод, принципи адміністративного процесу; поняття та види процесуальних проваджень; формування складу суду та підстави й порядок відводу суддів; юрисдикцію адміністративних судів та її види		+			+					
знати організаційні і правові засади та особливості провадження в адміністративному судочинстві, зокрема стадії адміністративного судочинства; порядок відкриття провадження в адміністративній справі; порядок та особливості судового розгляду адміністративної		+			+					

справи, порядок перегляду судових рішень в адміністративних справах										
вміти оперувати основними поняттями адміністративного процесу			+				+	+		+
вміти орієнтуватися в системі адміністративного та адміністративно-процесуального законодавства			+				+		+	
самостійно аналізувати та надавати правильну правову оцінку встановленим фактичним обставинам справи	+		+	+				+	+	+
вміти здійснювати критичний та системний аналіз адміністративно-процесуальних документів, розуміння їх правового характеру і значення	+		+	+				+	+	+
вміти скласти адміністративно-процесуальні документи відповідно до фактичних даних адміністративної справи і з урахуванням вимог, що пред'являються до них							+			+

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	семінарські	практичні	самостійна робота		лекції	семінарські	практичні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Тема 1. Загальні засади адміністративного судового процесу	8	2	2		4					
Тема 2. Адміністративна юрисдикція	10	2	2		6					

Тема 3. Учасники судового процесу	12	2	2	2	6					
Тема 4. Позовні заяви учасників справи	12	2	2	2	6					
Тема 5. Докази і доказування в адміністративному судовому процесі. Процесуальні строки	10	2	2		6					
Тема 6. Відкриття провадження в адміністративній справі. Підготовче провадження	10	2		2	6					
Тема 7. Розгляд справи по суті	12	2		4	6					
Тема 8. Перегляд судових рішень	16	2		4	10					
Усього годин	90	16	10	14	50					

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальні засади адміністративного судового процесу. Поняття, предмет, метод та завдання адміністративного судового процесу. Принципи адміністративного судочинства. Структура адміністративного судочинства. Джерела адміністративного судочинства.

Тема 2. Адміністративна юрисдикція. Поняття адміністративного суду та особливості організаційної побудови адміністративних судів. Склад суду, порядок та підстави відводу судді. Предметна юрисдикція. Територіальна юрисдикція та її види. Інстанційна юрисдикція. Передача адміністративної справи з одного суду до іншого.

Тема 3. Учасники судового процесу. Склад осіб, які беруть участь у справі. Сторони в судовому адміністративному процесі. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність позивача та відповідача. Сутність неналежної сторони в адміністративному процесі та процедури її заміни. Процесуальне правонаступництво в адміністративному процесі. Треті особи в адміністративному процесі: поняття, ознаки та види. Представництво в судах адміністративної юрисдикції: поняття та ознаки. Види адміністративних процесуальних представництв та їх особливості. Повноваження представників

у судах адміністративної юрисдикції: документальне оформлення та зміст. Особливості адміністративної процесуальної правосуб'єктності органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свобод та інтереси інших осіб. Особливості участі осіб, які є іншими учасниками судового процесу при розгляді справи в суді. Процесуальний статус секретаря судового засідання, судового розпорядника, перекладача. Процесуальний статус спеціаліста, експерта в галузі права, експерта та свідка. Права та обов'язки інших учасників процесу.

Тема 4. Позовні заяви учасників справи. Звернення до адміністративного суду. Право на звернення до адміністративного суду. Види заяв по суті справи та черговість їх подання до суду. Поняття адміністративного позову, його ознаки. Характеристика елементів адміністративного позову: підстави, предмету, змісту. Види позовів в адміністративному процесі. Форма і зміст адміністративного позову. Вимоги, що висуваються до адміністративного позову. Наслідки прийняття адміністративного позову адміністративним судом.

Тема 5. Докази та доказування в адміністративному судовому процесі. Процесуальні строки. Поняття та види доказів в адміністративному судочинстві. Вимоги, яким мають відповідати докази. Порядок надання доказів до суду. Підстави звільнення від доказування. Порядок витребування доказів в адміністративній справі. Порядок огляду доказів під час розгляду справи. Судове доручення в адміністративному судовому процесі. Поняття судових строків, їх юридична природа. Основні процесуальні строки, їх види. Порядок обчислення строків. Підстави, способи та порядок забезпечення доказів. Строки розгляду клопотання про забезпечення доказів.

Тема 6. Відкриття провадження в адміністративній справі. Підготовче провадження. Порушення адміністративної справи. Поняття та ознаки стадії підготовки справи до судового розгляду в адміністративному процесі. Процесуальний зміст стадії підготовки справи до судового розгляду. Попереднє судове засідання. Примирення сторін. Судове доручення. Забезпечення адміністративного позову. Завершення підготовчого провадження. Судові рішення за наслідками підготовчого провадження. Судові виклики і повідомлення. Зміст повістки та процедури її вручення. Виняткові засоби судових викликів і повідомлень. Врегулювання спору за участю судді.

Тема 7. Розгляд справи по суті. Поняття стадії судового розгляду адміністративної справи, її особливості. Етапи судового розгляду адміністративної справи. Розгляд адміністративної справи у судовому засіданні. Відкриття судового засідання. Початок розгляду справи по суті. Дослідження доказів. Закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами. Судові дебати. Таємниця нарадчої кімнати. Процесуальні перешкоди судового розгляду адміністративної справи. Залишення позовної

заяви без розгляду. Зупинення та поновлення провадження у справі. Закриття провадження у справі.

Тема 8. Перегляд судових рішень. Підстави та строки звернення до суду апеляційної інстанції. Порядок апеляційного розгляду. Межі перегляду судом апеляційної інстанції. Рішення суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги. Підстави та порядок касаційного розгляду. Строки звернення до суду касаційної інстанції. Межі перегляду судом касаційної інстанції. Рішення суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги. Підстави для перегляду справи за нововиявленими обставинами. Строк звернення з заявою про перегляд справи за нововиявленими обставинами. Порядок здійснення провадження за нововиявленими обставинами. Підстави для перегляду справи за виключними обставинами. Строк звернення з заявою про перегляд справи за виключними обставинами. Порядок здійснення провадження за виключними обставинами.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- активні методи навчання.

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів та здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань.

Система передбачає:

для денної форми здобуття освіти

Підсумковий контроль – ЕКЗАМЕН
Аудиторна робота – 40 балів
Самостійна робота – 10 балів
Екзамен – 50 балів
Усього за навчальну дисципліну (освітній компонент) – 100 балів

Для переведу оцінок у бали у разі підсумкового контролю у формі екзамену необхідно користуватися формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{МКО} + \text{КДО} * 0,5 + \text{КНО}} * 8 =$$

- AP – результат аудиторної роботи;
- МКО – мінімальна кількість оцінок (1/3 (33 %) від кількості семінарських занять/практичних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни). Якщо МКО складає дробове число, то до розрахунку береться наступне ціле число;
- КДО – кількість «додаткових» оцінок – оцінок, що перевищують МКО;
- КНО – кількість невідпрацьованих «незадовільних» оцінок та невідпрацьованих пропущених занять.

При оцінюванні екзамену застосовуються такі критерії:

- 45-50 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю виконав/виконала завдання правильно, допустив/допустила 1-2 помилки, вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.
- 35-44 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти виконав/виконала усі завдання та допустив/допустила незначні лексичні та граматичні помилки, володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);
- 25-34 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти виконав/виконала усі завдання та допустив/допустила значні лексичні та граматичні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);
- 0-24 балів – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання та робить значні лексичні та граматичні помилки, які суттєво впливають на результат, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському чи практичному занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

- оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

- оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

- оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

- оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. **Тест:** правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. **Задача:** вважається вирішеною і оцінюється:

- оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

- оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

- оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

- оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

4. **Реферативне повідомлення** – оцінюється в 5 балів:

- 1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

- 1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

- 1 бал - теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

- 2 бали - грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач повинен аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок.

82–89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
75–81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок.
67–74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків.
60–66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка вищої освіти повинен/повинна повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля).

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Вітвіцький С.С., Хайлова Т.В., Пересада О.М. Адміністративне право та процес: навчальний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 320 с.
2. Вітвіцький С. С., Філіпенко А. С. Адміністративний процес. Курс лекцій : навч. посіб. Київ: ВД «Дакор», 2021. 186 с.
3. Збірник практичних завдань з дисципліни «Адміністративний процес»: навчальний посібник / О.М. Мердова, А.П. Сахно, І.К. Хозлу та ін. Кропивницький: ДонДУВС, 2023. 124 с.
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 року № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

Додаткові

1. Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні: посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання; за заг. ред. Н.Б. Писаренко. Харків: Право, 2020. 238 с.
2. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/356/1/%D0%90%D0%94%D0%9C%D0%9D%D0%A1%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%A2%D0%98%D0%92%D>

[0%D0%95%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A6%D0%95%D0%A1%D0%A3%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%95%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9E%2](https://dpspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/819c8d52-84e7-4ce3-bf60-d0925a6ca2fd/cont)

3. Адміністративне судочинство (у схемах) : навч. посіб. / О. В. Брусакова, О. Ю. Синявська, І. В. Панова та ін.; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 239 с. URL: <https://dpspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/819c8d52-84e7-4ce3-bf60-d0925a6ca2fd/cont>

4. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н.Б. Писарєнко. Харків: Право, 2016. 312 с.

5. Адміністративне судочинство в схемах: навч. посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Сокурєнка / О.В. Брусакова, І.В. Панова, Д.В. Швець та ін. Харків: ХНУВС, 2021. 217 с. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/5097>

6. Адміністративний процес (загальна частина) : навчальний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / С.В. Ківалов, А.Ю. Осадчий, О.В. Закаленок. Одеса, 2019. 224 с.

7. Адміністративний процес Адміністративний процес : навчальний посібник / Салманова О. Ю., Комзюк А. Т., Гусаров С. М. та ін.; за заг. ред. О. Ю. Салманової, А. Т. Комзюка. Харків : ХНУВС, 2022. 412 с. URL: <https://dpspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0cc7ac62-2263-4a23-95e2-96f29de5ea93/cont>

8. Адміністративний процес України (у схемах): навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. В. Колєснікова, А. В. Солонар. Суми: Сумський державний університет, 2019. 108 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/72609/1/Burbyka_administratyvnyi.pdf;jsession

9. Адміністративний процес України: підручник/ за заг.ред. Д.І. Йосифовича. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 500 с. URL: https://dpspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4843/1/AdminProces_20-01-2021.pdf

10. Бандурка, О. М. Адміністративний процес України: монографія. Харків: ХНУВС, 2019. 422 с.

11. Джафарова М.В. Адміністративне процесуальне право України: питання теорії: монографія. Харків: Константа, 2018. 588 с.

12. Джафарова М.В. Ступінь наукової розробленості проблеми визначення адміністративного процесуального права в Україні. Науковий вісник публічного та приватного права. 2018. Випуск 6. Т.1. С. 170-175.

13. Європейський суд з прав людини справа «Кузнєцов та інші проти України» (Case of Kuznetsov and others v. Ukraine) (Заяви № 9988/16, № 41238/16 та № 44703/19). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/zakonodastvo/Kuznetcov_Ukraine.pdf

14. Пчелін В.Б. Організація адміністративного судочинства України: правові засади: монографія. Харків: ТОВ «У справі», 2017. 487 с. URL:

<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/544af98c-3c87-4606-9880-e3c7636b9010/con>

15. Смокович М. І., Бевзенко В. М. Адміністративний процес України : теорія, практика : підручник / Заг. ред. д. ю. н., проф. Бевзенка В.М. Пер. з нім. і адапт. Рижкова Г. В. Київ : ВД «Дакор», 2020. 1346 с.

16. Умрихіна І.О., Макаренко О.Ю., Шишкарьова О.Г. Правове регулювання судових викликів та повідомлень в електронній формі: проблеми юридичної техніки та правозастосування в адміністративному судочинстві. *Право.UA*. 2025. № 4. С. 395-400.

17. Мердова О.М., Кривонос М.В., Умрихіна І.О. Характеристика типових помилок працівників поліції при формуванні доказової бази під час документування адміністративних правопорушень. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство та практика*. 2025. №2. С. 77-83.

18. Мердова О.М., Умрихіна І.О., Дронік Д.С. Визначення предмета та меж доказування у справах про притягнення осіб до адміністративної відповідальності. *Правовий часопис Донбасу*. 2025. №3. С. 33-39.

Нормативно-правові акти

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

2. Про безоплатну правничу допомогу : Закон України від 02 червня 2011 року № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>

3. Про судовий збір: Закон України від 08 липня 2011 року № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>

4. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

Інформаційні ресурси

1. Інформаційно-комунікаційна система «МІА: Освіта». URL: <https://osvita.dnuvs.ukr.education/md/course/view.php?id=15>

2. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

3. Офіційний портал Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua/>